О.О. БОЯРСЬКИЙ

Олександр Олександрович Боярський, кандидат юридичних наук, суддя міського суду м. Білгород-Дністровський Одеської області, докторант Інституту законодавства Верховної Ради України*
ORCID: 0000-0001-9107-4897

ЛЮДИНА В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ЗНАХОДЖЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

Постановка проблеми. Становлення і розвиток в Україні системи місцевого самоврядування (далі – МСВ), що було закріплено в Конституції України 1996 р. (див.: ст. ст. 5, 7, 92, розділ XI¹), стало дійсно подією революційного масштабу у пострадянській та багато в чому посттоталітарній державі, коли відбулися тектонічні зміни не тільки в трансформації розуміння системи функціонування публічної влади, а й у модифікації суспільної свідомості, яка стала рушійною силою в державотворчих та правотворчих процесах в умовах набуття нашою державою незалежності і суверенітету. Революційність такої події детермінується також тим, що вперше, не на рівні ідеологем, міфологем, декларацій, – держава звертає увагу на існування і функціонування в локальному соціумі пересиченої людини, яка, з одного боку, в умовах демократичної правової державності, а з іншого, – в умовах повсякденності здійснює свій життєвий цикл, реалізуючи свої індивідуальні інтенції, устремління, потреби, інтереси, атитюди. Така персоналізація публічної влади, розширення її гуманістичних засад і потенціалу не була характерною для радянського періоду розвитку державності, більш того, суперечила її командно-колективістським інтересам та сутності.

Отже, вперше, на конституційному рівні Українською державою було визнано існування системи локальних інтересів, продуцентом яких є територіальна спільнота – територіальна громада (далі – ТГ), що торкаються вирішення екзистенційних питань існування і функціонування такої ТГ та її членів – жителів відповідних адміністративно-територіальних одиниць держави, що були легалізовані як питання місцевого значення. Такі інтереси ТГ, згідно з чинними конституційними настановами, вирішуються, по-перше, через застосування специфічного історико-універсального соціально-правового інституту – саме місцевого самоврядування, яке реально надає ТГ та її членам можливості для самоорганізації в таку ТГ, самоідентифікації та самовияву інтересів у межах такої ТГ, а також самодіяльність щодо реалізації останніх, знов-таки в межах такої ТГ; по-друге, МСВ здійснюється або безпосередньо ТГ (через застосування відповідних механізмів безпосередньої демократії), або органами МСВ (далі – ОМСВ), що формуються самою ТГ в процесі демократичних виборів та призначень і діють на основі принципів представницької демократії. При цьому, по-третє, ТГ виступають як первинні суб'єкти МСВ, а тому ОМСВ повинні діяти від імені та в інтересах відповідних ТГ.

Проведений аналіз конституційних настанов об'єктивує, актуалізує і контекстуалізує важливе питання щодо визначення теоретичних підходів до розуміння ординарного знаходження та функціонування людини в межах ТГ, причому як її не тільки рівноправного, а й повноправного члена, який у процесі формування, визначення і вирішення ТГ питань місцевого значення, що носять суто колективний характер, одночасно має можливості вирішити і питання індивідуального характеру, від яких залежить стабільне здійснення ним свого життєвого циклу та формування відповідного рівня і якості життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Критично осмислені положення, аргументи та висновки щодо актуальних питань юридичної антропології, включаючи й проблематику формування феноменології ТГ та людини в її межах, а також її прав містяться в працях і вітчизняних, і зарубіжних учених різних історичних епох з: *історії*: Б. Андрушківа, Т. Вівгарина, П. Ігнатенка, М. Картавого, Н. Корабльова, О. Кульчицького, І. Лисяк-Рудницького, Л. Мяснікова, А. Нехашкіна, С. Пролеєва, Б. Цибалістого, Д. Чижевського, В. Шамрая, А. Шевцова, М. Шлемкевича, О. Фісуна, О. Чаплигіна, М. Юрія та ін.; *етнокультурології*: М. Костомарова, Л. Гумільова, Б. Цимбалістого, О. Нельги та ін.; *політології*: А. Авілова, М. Андріанова, А. Андрєєва, К. Гаджієва, І. Дубова, І. Кресіної, Л. Кормич, О. Мітіна, М. Назарова, С. Наумкіної, В. Петренка, О. Шестопалова та ін.; *психології*: М. Варія, Г. Дилигінського, А. Фурмана, Є. Шестопалова та ін.; *філософії*: В. Горського, Н. Мозгової, І. Огородник, М. Поповича, В. Табачковського, Ю. Федіва, Г. Горака, Р. Додонова, В. Жадько, Т. Ящука та ін.; *філософії права і правознавства*: Д. Андрєєва, М. Баймуратова, Р. Байніязова, О. Балинської, О. Батанова, В. Вовк, О. Гришук, Є. Копельців-Левицької, М. Козюбри, А. Колодія, Ю. Лободи, С. Максимова, Д. Меньяйлова, О. Мордовцевої, Ю. Оборотова, М. Орзіх, О. Омельчука, В. Погорілка, А. Романової, П. Рабіновича, С. Сливки, В. Синюкової, А. Токарської, І. Яковюка та ін.

© О.О. Боярський, 2020

* *Oleksandr Boyarsky, Ph.D. in Law, Doctoral candidate of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*

До класичних праць з юридичної антропології в контекстуалізації ролі і місця людини в рамках людської територіальної спільноти належать роботи відомих зарубіжних вчених-юристів, антропологів, соціологів: Ф. фон Бенда-Бекманна, М. Блока, Ф. Боаса, Ф. Броделя, Г. Бутуля, Т. Гайгера, Ж.Ле Гоффа, Дж. Гріффітса, П. Динцельбахера, Ж. Дюбі, Ж. Карбоньє, К. Леві-Стросса, Б. Малиновського, Р. Мандру, Д.І. Мейєра, С.Е. Меррі, Г. Моргана, С. Ф. Мура, Х. Ортега-і-Гассета, А.Р. Редкліфа-Брауна, Н. Рулана, Г.Дж. Самнер-Мена, Т. Телленбаха, Р. Шпранделя, Л. Февра, Д. Філда та ін.

Вважаємо, що наявність великої кількості вчених-фахівців із різних напрямів суспільних знань, що займалися доктринальним супроводженням і забезпеченням досліджуваної проблематики, підтверджує не тільки її особливу складність, комплексність та системність, надає їй об'єктивний та актуальний характер, а й її суттєву складність для розуміння процесів, тенденцій, формування концептів у досліджуваній сфері, що додатково актуалізує необхідність посилення її доктринального супроводження і забезпечення.

Тому **метою** даної статті є дослідження теоретичних підходів до розуміння знаходження та функціонування людини в ТГ.

Виклад основного матеріалу. У процесі дослідження теоретичних підходів до розуміння знаходження та функціонування людини в межах ТГ необхідно враховувати декілька положень методологічної властивості, а саме:

- по-перше, трансформації розуміння системи функціонування публічної влади у пострадянській та багато в чому посттоталітарній державі, в контекстуалізації виокремлення та легалізації самостійного рівня такої влади – публічної самоврядної (муніципальної) влади (див. ст. 5 Конституції України), що означає не тільки реальне наближення людини до процесів формування, побудови і реалізації публічно-владних відносин на рівні ТГ в рамках МСВ, а й до суттєвого зростання гуманістичного потенціалу в процесі формування демократичної правової державності (пріоритетність управлінського фактору в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

- по-друге, модифікація суспільної свідомості в контекстуалізації та розвитку ідеології муніципалізму², яка стала рушійною силою в державотворчих та правотворчих процесах в умовах набуття нашої державою незалежності й суверенітету, їх розвитку і вдосконалення, – є свідомим повороту держави до людинозмірної критеріальної оцінки найважливіших процесів, що розгортаються навколо існування суспільства, держави, права (фактор трансформації та формування нової суспільної свідомості в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

- по-третє, акцентуація уваги держави на існуванні і функціонуванні локального соціуму, де в умовах повсякденності існує і функціонує пересичена людина, здійснюючи свій життєвий цикл, є могутнім засобом демократизації суспільства і держави, скерованим на забезпечення гармонійних відносин між людиною, суспільством і державою в контекстуалізації забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини в рамках МСВ, на базі якого зароджується, формується, функціонує, розвивається і вдосконалюється інституційна структура громадянського суспільства (фактор гармонізації інтересів у рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

- по-четверте, визнання державою на конституційному рівні особливої інтеграційної, універсальної та релятивістської цінності і потенціалу ТГ, як первинного суб'єкта МСВ, є визнанням і констатацією факту, що саме ТГ і тільки ТГ в умовах існування демократичної правової державності виступає єдиним та природним простором формування і вияву людиною індивідуальних інтенцій, устремлінь, потреб, інтересів, атигюдів, що трансформує ТГ не тільки в концепт МСВ, важливий фактор-суб'єкт і фактор-об'єкт сучасної державності, а й у простір формування, вияву і реалізації прав і свобод людини, її законних інтересів (аксіологічний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

- по-п'яте, персоналізація публічної влади, розширення її гуманістичних засад і потенціалу за рахунок визначення особливої ролі і значення ТГ в процесах інституціоналізації та конституціоналізації публічної самоврядної (муніципальної) влади, корінним чином трансформує саму публічну владу, спираючись на її внутрішньоколективістські засади, у публічну владу соціально-демократичної державності, що відрізняється від публічної влади радянського періоду розвитку державності, що була заснована на партійному вождизмі, авторитаризмі, командно-колективістських засадах, інтересах та сутності (трансформаційний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

- по-шосте, визнання на конституційному рівні вперше Українською державою існування системи локальних інтересів, продуцентом і репродуцентом яких є ТГ, та які торкаються вирішення екзистенційних питань існування і функціонування ТГ та її членів – жителів відповідних адміністративно-територіальних одиниць держави, які були сформовані в процесі історичного існування людських спільнот, а потім легалізовані як питання місцевого значення (питання місцевого життя), є яскравим свідомим нівелювання та нейтралізації одержавлення задач і функцій держави, могутнім виявом людиноцентричності в її діяльності, а також у діяльності її органів та посадових осіб, в гуманістичній модернізації юридичних форм державної діяльності (трансформація предметно-об'єктного фактору в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

- по-сьоме, застосування державою історично апробованого та природно-реалізуемого соціально-правового інституту МСВ, що виник ще на стадії існування первісної громади та в багатьох аспектах фактично передував виникненню державності та її подальшому вдосконаленню за рахунок побудови локальної системи життєдіяльності, а також в її рамках, – системи вияву і захисту прав і свобод людини в рамках ТГ, яка надає своїм членам-жителям реальні можливості для самоорганізації в таку ТГ, самоідентифікації та само-

вияву індивідуальних інтересів у межах такої ТГ, а також самодіяльність щодо реалізації останніх, знов-таки в межах такої ТГ (гуманістично-охоронюваний фактор у рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-восьме, в рамках ТГ відбуваються могутні процеси формування і реалізації локальної демократії, бо МСВ здійснюється тут або безпосередньо самою ТГ (через застосування відповідних механізмів безпосередньої демократії), або органами МСВ (далі – ОМСВ), що формуються тією ж ТГ в процесі демократичних виборів та призначень і діють на основі принципів представницької демократії (демократично-оновлюваний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-дев'яте, саме ТГ виступає не тільки як первинний суб'єкт МСВ, а й як центральний субстрат локального соціуму, який детермінує та породжує його індивідуально-, групово- та колективно вимірювані інтереси. Звідси, ОМСВ, що сформовані такими ТГ, повинні діяти тільки від імені та в інтересах цих ТГ, створюючи систему нормативних зобов'язань та їх виконання на засадах своїх прав, обов'язків, предметів відання, компетенції, відповідальності, виборності, конкурсного заміщення посад, реалізації настанов муніципальної служби тощо, під пильним контролем ТГ (універсально-облігаторний фактор у рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-десяте, саме в ТГ формуються правила поведінки її членів, які набувають нормативного характеру через легалізацію їх представницькими та виконавчими ОМСВ, у результаті чого саме ТГ виступає простором нормативної регламентації та регулювання на локальному рівні (локально-нормативний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-одинадцять, саме ТГ виступає соціальним суб'єктним простором, де здійснюється реалізація нормативних настанов, що прийняті законодавчою та виконавчою владою з різних питань соціального розвитку, включаючи права і свободи людини і громадянина (універсально-нормативний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-дванадцять, саме ТГ виступає тим соціальним колективним суб'єктом в рамках якого виникають, формуються, розвиваються, змінюються, припиняються численні комунікативні зв'язки, що виникають між членами ТГ-жителями в контекстуалізації здійснення ними свого життєвого циклу на індивідуальному, груповому та колективному (мікро-, мезо-, макро-) рівнях і що мають об'єктивно-обов'язковий екзистенційний характер³ (комунікативний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-тринадцять, вважаючи на те, що МСВ в умовах глобалізації формується та розвивається як міжнародно-правовий феномен, тобто об'єкт міжнародно-правової регламентації та регулювання, ТГ, що виступає його основоположним суб'єктом, стає суб'єктом, що наділений відповідною часткою міжнародної правосуб'єктності, а це детермінує наділення її відповідним глобалізаційним потенціалом⁴ (міжнародно-правовий фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-чотирнадцять, в рамках ТГ між її членами формується, розвивається та реалізується велика кількість цивільно-правових відносин, які ускладнені іноземним елементом, що детерміновані реалізацією їх інтересів у сфері міжнародного приватного права (питання місця проживання іноземців, шлюбу з іноземцями, виховання дітей, власності, спадкового права тощо) (міжнародно-приватний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-п'ятнадцять, в рамках ТГ виникає системний комплекс взаємодії та співробітництва між її членами-жителями, що скерований не тільки на вирішення і реалізацію екзистенційних питань існування та функціонування самої громади як територіальної спільноти, а й окремих її членів, їх груп у дусі сприяння і взаємної допомоги (колаборативний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-шістнадцять, в рамках ТГ в процесі міжсуб'єктної взаємодії між її членами-жителями виникає стан, який характеризується ситуацією спілкування, причому учасники акту такого спілкування є єдиними у їх відношенні до денотату, в нашому випадку, до створення належних соціально-ресурсних умов існування територіальної спільноти (конотативний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-сімнадцять, в рамках ТГ між її членами-жителями виникають та реалізуються могутні процеси конвергенції через наявність у них єдиних історичних, географічних, екологічних, психологічних, ментальних ознак та властивостей, що у підсумку сприяє виникненню у такої спільноти та її членів комплексу схожих ознак, що характеризують їх як єдину спільноту або члена такої єдиної спільноти (конвергенційний фактор у рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-вісімнадцять, в рамках ТГ між її членами-жителями в процесі сумісної життєдіяльності виникають не тільки нормативні відносини, що детерміновані нормами національного законодавства і локальної нормотворчості, а й великий масив відносин, які можна охарактеризувати як відносини, що мають дискреційний характер та які виникають в процесі творчого осмислення і практичного застосування нормативних настанов, що регулюють локальне життя (дискреційний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-дев'ятнадцять, у становленні й розвитку ТГ велике значення має наратив, тобто самостійно створена розповідь про деяку множину взаємопов'язаних подій, які подаються у вигляді послідовності подій або образів, що зв'язані з історичною ретроспективою виникнення, розвитку і функціонування конкретної ТГ. Тобто йдеться про проблематику репрезентації територіальної спільноти (наративний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-двадцять, в межах ТГ протягом її історичного розвитку проходять могутні процеси формування ментальності територіальної спільноти (від лат. *mens* – пов'язаний з духом, духовністю) – спосіб мислення, загальна духовна налаштованість, установка індивіда або соціальної групи (наприклад етнічного, професій-

ного або соціального прошарку) до навколишнього світу⁵ та менталітету кожного з її членів – жителів, у вигляді сукупності соціально-психологічних настанов, автоматизмів та навичок свідомості, які формують способи бачення світу та уявлення людей, що належать до тієї або іншої культурної спільноти⁶, що пов'язані з важливою проблемою самоідентифікації, причому як всієї спільноти, так і її членів. Такий процес має тривалий, постійний характер, бо на відміну від доктрин та ідеологічних конструкцій, що є завершеними та осмисленими системами, його характеризує відкритість, незавершеність, сприйнятливість (ментально-статичний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– по-двадцять перше, ТГ та її члени-жителі в умовах повсякденності постійно здійснюють відповідні дії, реалізують певні соціальні індивідуальні, групові, колективні настанови, що детерміновані їх ментальністю й менталітетом і репрезентують їх як характерологічно визнану спільноту та суб'єктів, що мають до неї відношення та є її членами (ментально-динамічний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.);

– насамкінець, по-двадцять друге, в наведених факторах (процесах) виникає, формується, стабілізується, розвивається та вдосконалюється суттєва роль конкретної людини як члена локального соціуму, яка протистоїть йому своїми локально-індивідуальними інтенціями, потребами, інтересами, атитюдями, що, за власним рахунком, часто суперечать колективним інтересам такого соціуму (спільноти, ТГ), але які повинні бути у підсумку їм підпорядкованими з наданням ним синергетичної властивості та з наступним входженням у безконфліктну зону системи комунікативної взаємодії (індивідуально-колективний фактор в рамках існування та функціонування ТГ. – Авт.).

Вважаємо, що наведені фактори, які виникають у рамках існування та функціонування ТГ, допоможуть розкрити теоретичні підходи до розуміння знаходження та функціонування людини-жителя в територіальній спільноті.

Одразу ж необхідно наголосити на тому, що крім суто соціальних, нормативних, глобалізаційних факторів, що торкаються проблематики входження людини (особистості) до ТГ, велику роль відіграють психологічні фактори, що детермінуються різними аспектами індивідуальних та колективних відносин, які відбуваються на рівні індивідуального і колективної свідомості людей, що задіяні в системі комунікативних відносин на рівні МСВ, включаючи відносини на міжособистісному та колективному рівнях, між людиною та ТГ, між людиною та ОМСВ тощо.

У наведеному аспекті важливу роль, на нашу думку, а також на думку представників психологічної науки, відіграє феноменологія самопрезентації особистості, що:

– по-перше, приваблює численних дослідників, які намагаються розібратися в її змістовній наповненості, аксіологічній обґрунтованості, праксеологічній функціональності;

– по-друге, досить чітко демонструє свою об'єктивну основу та необхідність;

– по-третє, яскраво та переконливо доводить її доброякісність через перманентний вияв у різних сферах діяльності людини;

– по-четверте, обґрунтовує самопрезентацію як невід'ємний атрибут будь-якої соціальної взаємодії, особливо враховуючи те, що остання лежить в основі МСВ;

– по-п'яте, формує уяву та розширене розуміння самопрезентації як складного соціально-психологічного феномена, виключаючи з наукового вжитку стереотипно «вузьке» уявлення про її свідомо маніпулятивний характер⁷.

Розглядаючи наведений феномен у контексті його змістовного навантаження, необхідно зазначити, що у дефінітивному розумінні термін «самопрезентація» (від англ. self – «Я сам» і «уявлення, піднесення») (дефінітивний критерій. – Авт.) використовується сьогодні практично у всіх гуманітарних науках і найчастіше у вузькому спектрі значень: як специфічна усвідомлена діяльність людини в певних ситуаціях; маніпулятивна поведінка, що спрямована на створення певного свого образу в очах інших і т. п. (праксеологічний критерій. – Авт.).

У контексті актуальності досліджуваного феномена необхідно зазначити, що в останні роки помітним стало суттєве збільшення кількості вітчизняних і зарубіжних досліджень його різних сторін, причому, в різних галузях гуманітарного знання (психології, культурології, соціології, соціальної філософії, культурної антропології, психолінгвістики та ін.) (доктринальний критерій. – Авт.).

У практичному аспекті можна зазначити, що вже накопичено великий обсяг матеріалу, однак відсутнє узагальнене, системне розуміння самопрезентації особистості, причиною чого виступає те, що кожна наукова дисципліна розглядає самопрезентацію тільки у вузькому сенсі, причому з точки зору свого специфічного категоріального апарату і тієї предметної області, в якій вона розглядається (негативно-праксеологічний критерій. – Авт.). Таке становище, на думку дослідниці-фахівця психологічної науки О.А. Пікульової, зумовлено невизначеністю обсягу і змісту терміна «самопрезентація» при його використанні в психології, імпліцитно прийнятою установкою пов'язувати самопрезентацію тільки зі специфічною короткостроковою діяльністю з усвідомленого управління виробленим враженням⁸.

Отже, вважаємо, що в основі самопрезентації людини в рамках МСВ взагалі та в рамках ТГ зокрема лежить її устремління продемонструвати себе як особистість у межах певної територіальної спільноти через власну поведінку, що включає відповідні дії або утримання від них. Тобто основоположним у процесі самопрезентації насамперед виступає поведінковий вираз «образа Я», для якого головними засобами служать мовна і невербальна поведінка особистості, оформлення зовнішнього обліку через вияв індивідуальних інтенцій, потреб, інтересів, атитюдів (індивідуальна поведінкова настанова. – Авт.). Бо саме така поведінка є найбільш

ефективним і оптимальним способом регулювання взаємодії суб'єкта з соціальним середовищем, в якому він функціонує та здійснює свій життєвий цикл (межі ТГ). Отже, саме така поведінка виступає важливою складовою процесу соціальної комунікативної взаємодії людини з іншими членами локального соціуму (встановлення і регулювання соціальної взаємодії людини-суб'єкта з іншими суб'єктами локальної спільноти. – Авт.).

Крім того, можна погодитись з думкою В.В. Хороших, що крім цього самопрезентація, виконуючи функцію стимуляції спілкування на етапі встановлення контакту, функцію підтримки спілкування, виступає одним із механізмів продукування змін до Я-концепції людини, що є засобом саморегулювання⁹. Тобто важливою складовою само презентації є не тільки можливість своєю поведінкою заявити про себе, скільки в рамках цієї можливості співвідносити свої інтенції, потреби, інтереси, атитюди з аналогічними інтенціями, потребами, інтересами, атитюдами інших людей-членів ТГ. Отже, саме так виникає паритет інтересів, що лежить в основі комунікативної взаємодії жителів-членів ТГ.

Виходячи з наведеного вище, вважаємо за можливе побудувати процесуальний ланцюжок, що відображає роль і значення самопрезентації людини (особистості) в рамках ТГ. На нашу думку, він може бути побудований таким чином: «людина (особистість)-член ТГ» – «індивідуальна поведінка людини (особистості)-члена ТГ з урахуванням власних інтенцій, потреб, інтересів, атитюдів в межах ТГ» – «співвіднесення власних інтенцій, потреб, інтересів, атитюдів людини (особистості)-члена ТГ з аналогічними проявами інших жителів-членів ТГ» – «саморегуляція людиною (особистістю)-членом ТГ своїх власних інтенцій, потреб, інтересів, атитюдів відповідно до колективних інтересів інших членів ТГ» – «виникнення комунікативної взаємодії між членами ТГ на засадах загальних колективно-власних інтенцій, потреб, інтересів, атитюдів».

Системний аналіз запропонованого нами процесуально-стадійного ланцюжка має під собою солідну інтегрально-філософську базу, суттєву доктринально-нормативну основу, він відображає аксіологічні настанови МСВ та параметрально-телеологічні цінності становлення, функціонування, розвитку й удосконалення ТГ, передбачає соціальну активність та високу мотивацію людини (особистості)-члена ТГ, бо демонструє її вміння будувати гармонічні відносини з іншими членами локального соціуму в умовах МСВ та діяльності ОМСВ за рахунок або нівелювання своїх індивідуальних настанов на користь інтересам локального соціуму, або шляхом їх коригування, синергізації, адаптації до колективних потреб. Крім того, це демонструє, що самопрезентація людини (особистості) активно формує і наявно демонструє її самоцінність, здатність до самоідентифікації, самоорганізації, самодіяльності, самоврядування, а також вміння вибудовувати баланс інтересів через людинорозмірність та застосування технології співвідношення індивідуальних і колективних інтересів, віддаючи пріоритет інтерсуб'єктивності.

Висновки. Резюмуючи, можна зазначити, що наведений висновок підтверджується насамперед екзистенційними настановами соціального призначення ТГ, її існування і функціонування як соціального простору здійснення життєвого циклу людини, а також самоцінністю феноменології самопрезентації, що лежить фактично в основі всіх соціальних взаємодій у локальному суспільстві, бо виступає універсальним і оптимальним засобом побудови комунікативної взаємодії всередині локальної спільноти, а тому є найважливішим засобом існування людини в рамках ТГ в умовах МСВ.

Крім того, враховуючи, що самопрезентація людини (особистості) є повсякденною, ординарною, спільною і фундаментальною характеристикою соціальної поведінки, вона може здійснюватися як усвідомлено, так і неусвідомлено. Підтвердженням такого висновку виступає той факт, що:

– по-перше, самопрезентація являє собою складну цілісну і системну сукупність взаємопов'язаних компонентів, які базуються на індивідуальних інтенціях, потребах, інтересах, атитюдах людини, що формуються, проявляються і реалізуються в межах ТГ в умовах МСВ;

– по-друге, зміст таких компонентів (настанов) визначається наявністю суб'єктно-об'єктної діяльності з різним ступенем усвідомлення, виходячи з особливостей життєвих ситуацій і об'єкта самопрезентації, що детермінуються особистісними особливостями суб'єкта самопрезентації;

– по-третє, виступаючи по своїй суті інтегральним соціально-психологічним феноменом, що виявляється, проявляється, реалізується в поведінці конкретної людини в ситуаціях виникнення соціальної взаємодії з іншими членами ТГ, які зумовлені особистісними, мотиваційними та ситуаційними чинниками, самопрезентація є єдиним універсально-поведінковим засобом щодо реалізації індивідуально-колективістських і екзистенційних настанов призначення та існування локальної територіальної спільноти в умовах МСВ.

¹ Конституції України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

² Батанов О.В. Муніципалізм як категорія сучасного муніципального права: постановка проблеми. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 4. С. 102–108. С. 102–103.

³ Штурхецький С.В. Комунікативний потенціал місцевого самоврядування в Україні. Рівне: ТОВ «Овід», 2011. 148 с. С. 19–30.

⁴ Бобровник Д.О. Глобалістський потенціал територіальної громади: теоретичні підходи до визначення. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 79–85. С. 82.

⁵ Киричук О.В. Ментальність: сутність, функції, генеза. *Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості: тези доповідей та матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції (м. Луцьк, 18–25 червня 1994 р.)* / за ред. О.В. Киричука, О.П. Колісника, М.-Л.В. Чепи. Київ; Луцьк.: ВІПОЛ, 1994. С. 7–20. С. 8.

⁶ Ментальність. Вікіпедія. *Вільна енциклопедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Ментальність>

⁷ Пикулёва О.А. Психологическая многозначность понятия «самопрезентация личности» и современные научные подходы к пониманию его содержания. *Социальная психология и общество*. 2013. № 2. С. 21–37. С. 21.

⁸ Там само. С. 21–22.

⁹ Хороших В.В. Психологические факторы успешности самопрезентации: дисс. ... канд. психол. наук: 19.00.05. Санкт-Петербург, 2001. 18 с. С. 11.

Резюме

Боярский О.О. Людина в територіальній громаді: теоретичні підходи до розуміння знаходження та функціонування.

У статті досліджуються теоретичні підходи до розуміння знаходження та функціонування людини в територіальній громаді як її члена.

Доведено, що актуальність зазначеної проблематики детермінується тим, що вперше, на конституційному рівні, Українською державою було визнано існування системи локальних інтересів, продуцентом яких є територіальна спільнота – територіальна громада.

Аргументовано, що феноменологія самопрезентації людини (особистості) в територіальній громаді має під собою солідну інтегрально-філософську базу, суттєву доктринально-нормативну основу, відображає аксіологічні настанови місцевого самоврядування та параметрально-телеологічні цінності становлення, функціонування, розвитку й удосконалення громади, передбачаючи соціальну активність та високу мотивацію людини (особистості)-члена громади.

Ключові слова: місцеве самоврядування, територіальна громада, органи місцевого самоврядування, житель-член територіальної громади, входження людини (особистості) в громаду, феномен самопрезентації людини (особистості).

Резюме

Боярский А.А. Человек в территориальной громаде: теоретические подходы к пониманию нахождения и функционирования.

В статье исследуются теоретические подходы к пониманию нахождения и функционирования человека в территориальной громаде как ее члена.

Доказано, что актуальность данной проблематики детерминирована тем, что впервые на конституционном уровне Украинским государством было признано существование системы локальных интересов, продуцентом которых является территориальная общность – территориальная громада.

Аргументировано, что феноменология самопрезентации человека (личности) в территориальной громаде имеет под собой солидную интегрально-философскую базу, существенную доктринально-нормативную основу, отражает аксиологические установки местного самоуправления и параметрально-телеологические ценности становления, функционирования, развития и совершенствования общества, предопределяя социальную активность и высокую мотивацию человека (личности)-члена громады.

Ключевые слова: местное самоуправление, территориальная громада, органы местного самоуправления, житель-член территориальной громады, входение человека (личности) в громаду, феномен самопрезентации человека (личности).

Summary

Olexandr Boyarsky. Man in the territorial community: theoretical approaches to understanding the location and functioning.

The article examines the theoretical approaches to understanding the location and functioning of man in the local community as a member.

It is proved that the urgency of this issue is determined by the fact that for the first time, at the constitutional level, the Ukrainian state has recognized the existence of a system of local interests, produced by the territorial community – territorial community, concerning the existential issues of its existence and functioning. territorial units of the state, which were legalized as issues of local importance. Thus, such interests of the community, according to the current constitutional guidelines, are solved, first, through the use of a specific historical and universal social and legal institution – local self-government, which really gives the community and its members opportunities for self-organization in such a community, self-identification and self-expression. within such a community, as well as initiatives to implement the latter, again within such a community. In addition, it is argued that local self-government is exercised either directly by such a community (through the use of appropriate mechanisms of direct democracy) or by local governments formed by the community itself in the process of democratic elections and appointments and acting on the principles of representative democracy. At the same time, territorial communities act as the primary subjects of local self-government, and therefore local self-government bodies must act on behalf of and in the interests of the respective communities.

It is argued that the phenomenology of self-presentation of man (personality) in the territorial community has a solid integral-philosophical basis, a significant doctrinal-normative basis, reflects axiological guidelines of local government and parametric-teleological values of formation, functioning, development and development and high motivation of a man (personality) – a member of the community, because it demonstrates its ability to build harmonious relationships with other members of local society in local government and its bodies by either leveling their individual guidelines in favor of local society, or by adjusting, synergizing, adaptation to collective needs. In addition, it demonstrates that the self-presentation of a man (personality) actively forms and demonstrates its self-worth, ability to self-identification, self-organization, self-activity, self-government, as well as the ability to build a balance of interests through human size and application of individual and collective interests (intersubjectivity).

Key words: local self-government, territorial community, local self-government bodies, resident-member of the territorial community, entry of a man (personality) into the community, phenomenon of self-presentation of a man (personality).